

AIKUISKASVATUS

The Finnish Journal of Adult Education

Vol. 14, 2/94.

ISSN 0358-6197

Summary

Antikainen, Ari & Houtsonen, Jarmo & Huotelin, Hannu & Kauppila, Juha 1994. Elämänculku, sukupolvet ja koulutus nyky-Suomessa.

– Artikkelissa kerrotaan elämäncertametodia Koulutuksen merkitystä etsimässä -projektin tekemistä havainnoista ja tulkinnoista koulutuksesta ja oppimisesta suomalaisten elämässä. Tutkimuksen aineisto on kerätty elämäncerta- ja teemahaastatteluihin.

Kirjoituksessa esitetään tulkinta kolmesta elossa olevasta koulutussukupolvesta: 1. sodan ja niukan koulutuksen, 2. rakennemuutoksen ja kasvavien koulutusmahdollisuuksien ja 3. hyvinvoinnin ja monien koulutusvalintojen sukupolvesta. Sukupolviaseman tasolla koulutuksen merkitys on muuttunut ihanteesta itsestäänselvyydeksi. Koulun aseman ja työmarkkinoiden muutoksen ohella elämänculun institutionaalisumisen katsotaan selittävän koulutuksen subjektiivisen merkityksen menetystä.

Koulutuksen ja identiteetin rakentumisen yhteyttä tarkastellaan elämäncertomuksen eri vaiheissa esiintyvien minän/itsen tyyppitysten valossa. Tyyppitykset erosivat mm. sukupolven ja koulutusstatuksen mukaan. Merkittäviksi oppimiskokemuksiksi määriteltiin elämänculkua ohjanneet ja mahdollisesti identiteettiä tai suhdetta siihen muuttaneet oppimiskokemukset. Juuri yksikään merkittävä oppimiskokemus ei ollut tahtunut yksinomaan oppilaan roolissa koulussa. Aikuiskasvatus 2/94, s. 102–112.

Alanen, Aulis. Generatiivisuus Eriksonin kehitysvaihe-teoriassa.

– Generatiivisuus on Erik H. Eriksonin elämäncertateorian avainkäsite. Tähän käsitteeseen sisältyy, sanoo Erikson itse, koko se kehitys joka on tehnyt ihmisestä ei vain oppivan vaan myös opettavan eläimen. Aikuisuudessa kehittyvä generatiivisuus, välin pitäminen seuraavasta sukupolvesta ja koko yhteisöstä, on Eriksonin mukaan linkki, joka yhdistää yksilön elämäncertan ja sukupolvien syklin yhteisössä samanaikaisesti elävien sukupolvien vuorovaikutuksen ja erikäisten toisiinsa liittymän kehittymisen. Yhteisön arvot ja rakenteet muotoutuvat sukupolvien

Antikainen Ari & Houtsonen Jarmo & Huotelin Hannu & Kauppila Juha 1994. Life-course, generations and education in contemporary Finnish society.

– The article deals with the observations and interpretations of training and learning in the lives of Finns made in connection with the project Koulutuksen merkitystä etsimässä (In Search of the Meaning of Education). The research material was collected applying the life-history approach in oral life-story and thematic interviews. The authors present their interpretation of three contemporary educational generations: 1. Generation of the war and scant education, 2. Generation of structural change and increasing educational opportunities, and 3. Generation of social well-being and many educational choices. At the generation level, the role of education has changed from being an ideal to something that is taken for granted. Alongside the changes in the working life and in the status of the school, the institutionalisation of people's life-courses is believed to explain the loss in the subjective significance of education.

The link cultural construction of identity is examined in the light of ego/self classification in various stages of the interviewees' life-stories. The said classifications differed in regard to generation and educational status, for instance. Learning experiences steering one's life-course, and possibly those changing one's identity or one's relationship with it, were defined as important learning experiences. Hardly any of these important learning experiences had occurred with it, the person being solely in the role of a pupil or student at school.

Aikuiskasvatus 2/94, s. 102–112.

Alanen, Aulis. Generativeness in Erikson's Stage of Development theory.

– Generativeness is the key concept in Erik H. Erikson's life cycle theory. As Erikson himself points out, this concept includes everything that makes us humans not only beings capable of learning but also of teaching. Generativeness, a concern for the coming generation and society as a whole, develops in a person's adulthood and, according to Erikson, acts as a link joining an individual's life cycle and the generational cycle, the interaction between concurrent generations, and the overlapping development of people of different ages. The community's va-

vuorovaikutuksessa ja säätelevät vastavuoroisesti yksilön kehittymistä.

Kirjoittajaa on erityisesti kiinnostanut millä eidoilla aikuisen tuottava ja luova toiminta ovat Eriksonin tarkoittamassa mielessä generatiivista. Valaisua tähän kysymykseen antaa mm. tutkielma, jossa Erikson analysoi teoriansa läpi Ingmar Bergmanin elokuvaa *Mansikkapaikka*.

Kirjoittaja katsoo että Eriksonin teoria tunkeutuu muita tunnettuja elämänkaaren jäsentelyjä syvemmälle ihmisen kehittymisen olemukseen, ja ihmettelee että teorian ytimeen, sukupolvien sykliin ja generatiivisuuteen, on arvioinneissa kiinnitetty niin vähän huomiota. Aikuiskasvatuksen kannalta on erityisen kiinnostavaa että Eriksonin näkemys kasvatuksesta generatiivisuuden toteuttamisena vastaa elinikäisen kasvatuksen humanistista ideaa.

Aikuiskasvatus 2/94, s. 94–101.

Poikela Esa 1994. Jatkuva oppiminen — organisoituminen kokemuksen ja kontekstin välisenä suhteena.

— Aikuiskoulutusta koskevassa keskustelussa on Suomessa suhteellisen lyhyen ajan kuluessa käyty läpi kolme toisistaan laadullisesti eroavaa vaihetta.

1970-luvulla vanhan kansansivistysopin läpi murtautui työn ja koulutuksen ristisiitoksena syntynyt koulutusteknologinen ajattelutapa, jonka mukaan tietoa pyrittiin tehokkaasti paketoimaan sitä tarvitseville.

1980-luvulla puhe koulutusteknologiasta vaimeni ja sen sijaan alettiin keskustella (myös kokeilla käytännössä) kognitiiviseen kurssididaktiikkaan ja toiminnan teorian didaktisiin soveluksiin perustuvien mallien pohjalta. Rajaa vedettiin ennen muuta behavioristisen ja kognitiivisen oppimiskäsityksen välille. Ongelmaksi jäi kuitenkin kumpaankin käsitykseen sisältyvän hallinnollisen ja didaktisen rationalismin ylittäminen, jopa siinä määrin, että kriittisimmät arvostelijat pitivät kognitiivista didaktiikkaa pelkänä koulutusteknologian laajentamisena.

1990-luvun keskustelun fokusissa on elinikäinen kasvatus ja oppiminen, jota sävyttävät yhtäältä yksilön oppimiskyvyn psykologiset lähtökohdat ja toisaalta oppimista sääntelevät rakenteelliset, kulttuuriset, sosiaaliset ja toiminnalliset reunaehdot. Toiminnallinen suhde, jossa kokemus nähdään oppimisen perustana ja konteksti oppimisen suuntajana, on nousemassa uudella tavalla kasvatustieteellisten pohdintojen keskiöön. Aikuiskasvatus 1/1994.

lues and structures are shaped by the interaction of generations and they in turn regulate the development of individuals.

The author takes particular interest in examining the conditions under which an adult's productive and creative activity are generative in the sense put forward by Erikson. Light on this issue is shed by a study in which Erikson analyses Ingmar Bergman's film *Wild Strawberries* applying his theory.

The author believes that Erikson's theory goes deeper into the essence of human development than any other known life cycle analysis. At the same time he is also puzzled why so little attention has been attached to the core of the theory – the generational cycle and generativeness. From the point of view of adult education, it is particularly interesting to observe that Erikson's concept of education as the actualisation of generativeness corresponds to the humanistic idea of life-long education.

Aikuiskasvatus 2/94, s. 94–101.

Poikela Esa 1994. Continuous learning – getting organised as the relationship between experience and context.

– In the debate touching upon adult education, Finland has in a relatively short period of time passed through three stages differing from one another in terms of quality.

In the 1970s, the old liberal adult education ideology was broken through by a school of thought professing educational technology born as a cross between work and training; according to it, knowledge was to be efficiently packaged forthose in need of it.

In the 1980s, this talk of educational technology receded and its place was taken by talk of (and experimentation in practice) based on cognitive course didactics and didactic applications of the theory of activity. People set out particularly to draw the line between behaviouristic and cognitive learning concepts. The problem that still remained involved crossing the administrative and didactic rationalism embodied in these two concepts. This was a problem to the extent that the most fervent critics considered cognitive didactics as being merely an extension of educational technology.

In the 1990s, the debate focused on life-long education and learning tinged on the one hand by the psychological points of departure of the individual's capacity to learn and on the other by the structural, cultural, social and functional supplementary conditions acting on learning. The functional relationship, in which experience is seen to form the base for learning and context as directing learning, is coming in a new way to the centre of thinking on educational science.

Aikuiskasvatus 2/94, s. 84–93.

Tikkanen, Tarja, Ruth, Jan-Erik & Kuusinen Jorma 1994. Ikääntyvien opiskelu ja koulutus. – Ikääntyvien aikuisten opiskelu on aina näihin päiviin saakka sijoittunut pääosin yleissivistävän aikuiskoulutuksen alueelle, mistä johtuen tämän alueen marginalisoituminen on erityisen haitallista juuri heille, yhteiskunnassamme vähiten koulutusta saaneille. Aikuiskoulutuksen motiiveja ja lähtökohtia ei ole ikääntyvien osalta vielä selkeästi muotoiltu. Tilanteen selkiytymättömyyttä kuvaa se, että aikuiskoulutuspoliittisissa kannanotoissa ikääntyvien koulutus on lähes sivuutettu ja heitä koskeva koulutuspoliittinen ohjelma puuttuu tyystin. Enää ei riitä, että ikäihmiselle tarjotaan pelkästään toimintaa ja aktiiviteetteja aktiivisuuden ja ajankulun vuoksi, vaan kouluttajien ja tutkijoiden on myös eritellymmän pystyttävä kysymään itseltään, millaista koulutusta tarvitaan. Koulutusgerontologian nykytilaa arvioidessaan todetaan, että vaikka käytännössä ikääntyvien koulutustoiminta laajenee koko ajan ja osallistujamäärät kasvavat, ikääntyvien koulutuksessa teorian ja käytännön tiet kulkevat erillään. *Aikuiskasvatus* 2/94, s. 113–121.

Tikkanen, Tarja, Ruth, Jan-Erik & Kuusinen Jorma 1994. Study by and education for the elderly.

– Right up to the present, study by the elderly has focused mainly on general adult education. Consequently, marginalisation in this area has been particularly harmful to this section of the population, the people who have received the least education in our society. The motives and points of departure concerning the elderly have not yet been clearly formulated in adult education. This state of affairs is exemplified by the facts that adult education policy statements almost entirely by-pass the issue of education for the elderly and that an educational policy aimed at the elderly simply does not exist. The elderly can no longer be expected to be satisfied with mere activities for the sake of activity and to make the time go by. Educators and researchers must now ask themselves the question, what is the education these people require.

In their assessment of the current state of educational gerogogics, the authors point out that although educational services aimed at the elderly are constantly increasing in scope, and more and more people are making use of them, theory and practice are far from going hand-in-hand in the case of education for the elderly.

Aikuiskasvatus 2/94, s. 113–121.

KIRJOITTAJAT

Ahola Sakari, tutkija, Koulutussosiologian tutkimuskeskus, Turun yliopisto

Alanen Aulis, emeritus-professori, Tampere

Antikainen Ari, YTT, professori, sosiologian laitos, Joensuun yliopisto

Huotelin Hannu, YTK, tutkija, sosiologian laitos, Joensuun yliopisto

Houtsonen Jarmo, YTK, tutkija, sosiologian laitos, Joensuun yliopisto

Hämäläinen Kauko, *Aikuiskasvatus*-lehden päätoimittaja, Helsingin yliopiston Vantaan täydennyskoulutuslaitoksen johtaja

Kauppinen Juha, FK, tutkija, sosiologian laitos, Joensuun yliopisto

Kivinen Osmo, dosentti, Koulutussosiologian tutkimuskeskuksen johtaja, Turun yliopisto

Koponen Pirkko-Leena, fil. kand., toiminut Kun-

tokallion koulutussuunnittelijana, Helsinki

Kuusinen Jorma, professori, kasvatustieteen laitos, Jyväskylän yliopisto

Larsen Sinikka, varajohtaja, Helsingin yliopiston Lahden koulutus- ja tutkimuskeskus

Mikkonen Eine, tutkimussihteeri, SAK, Helsinki
Parkkinen Marja-Leena, kirjastonhoitaja, Helsinki

Poikela Esa, tutkija, kasvatustieteen laitos, Tampereen yliopisto

Rinne Risto, apulaisprofessori, Koulutussosiologian tutkimuskeskus, Turun yliopisto

Ruth Jan-Erik, tutkimusjohtaja, Kuntokallio, Vanhustyön koulutus- ja tutkimuskeskus

Saari Heikki, fil.tri. Helsinki

Tikkanen Tarja, tutkija, kasvatustieteen laitos, Jyväskylän yliopisto